

БӨЛІМ: ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Медиасауаттылық және әлеуметтік педагогика

ЖАРИЯЛАНДЫ
30.11.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/170808/>

Аманжол Аяулым

Медиасауаттылық және әлеуметтік педагогика

Медиасауаттылық (медиа-грамотность) – қазіргі заманның ең өзекті және маңызды тақырыптарының бірі. Қазіргі заманда ақпараттың қайдан, қандай мақсатпен шыққанын, қаншалықты сенімді екенін анықтау қиын.

Медиасауаттылық — бұл адамдардың ақпаратты түсіну, бағалау және қолдану қабілеті. Халықаралық және ұлттық тәжірибеде медиасауаттылықтың орны ерекше, өйткені ол қоғамның ақпараттық қауіпсіздігін, демократиялық процестерді және азаматтық қатысуды қамтамасыз етеді. Көптеген елдерде медиасауаттылықты дамытуға бағытталған білім беру бағдарламалары енгізілген. Мысалы, АҚШ, Канада, Австралия сияқты елдерде мектептер мен университеттерде медиасауаттылық курстары бар. ЮНЕСКО, Еуропалық Одақ және басқа да халықаралық ұйымдар медиасауаттылықты насихаттау бойынша жобаларды жүзеге асырады. Олар ақпараттың сапасын арттыру, фейк жаңалықтармен күресу және азаматтарды ақпараттық манипуляциядан қорғау мақсатында жұмыс істейді. Жаңа технологиялардың дамуы медиасауаттылықты арттыруда маңызды рөл атқарады. Мысалы, әлеуметтік желілер мен онлайн платформаларда ақпараттың таралуын бақылау және талдау үшін арнайы құралдар мен ресурстар әзірленуде.

Көптеген мемлекеттерде медиасауаттылықты дамытуға арналған заңдар мен нормативтік актілер қабылданған. Бұл шаралар ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған. Қазақстан, Ресей, Украина сияқты елдерде медиасауаттылықты арттыруға арналған ұлттық бағдарламалар мен жобалар іске асырылуда. Бұл бағдарламалар жастарды ақпараттық сауаттылыққа үйретуді, медиа-контентті талдауды және сыни ойлауды дамытуға бағытталған. Әлеуметтік ұйымдар мен үкіметтік емес ұйымдар медиасауаттылықты насихаттау бойынша түрлі іс-шаралар ұйымдастырады. Олар тренингтер, семинарлар және ақпараттық науқандар өткізу арқылы халықты ақпараттық сауаттылыққа үйретеді. Медиасауаттылықтың

халықаралық және ұлттық тәжірибедегі орны қоғамның ақпараттық экожүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етеді. Ол азаматтардың сыни ойлау қабілетін дамытуға, фейк жаңалықтармен күресуге және қоғамдық пікірді қалыптастыруға ықпал етеді. Сондықтан медиасауаттылықты арттыру — бұл қазіргі заманның маңызды міндеттерінің бірі.

Әлеуметтік педагогикадағы медиасауаттылықтың рөлі өте маңызды, себебі ол білім беру және әлеуметтік қызметтер саласында ақпараттық ресурстарды тиімді пайдалану, сыни ойлауды дамыту және азаматтық жауапкершілікті арттыруға ықпал етеді. Медиасауаттылықтың әлеуметтік педагогикадағы рөлі келесі аспектілерді қамтиды:

1. Ақпаратты тиімді пайдалану: Әлеуметтік педагогтар медиасауаттылықты дамыту арқылы студенттер мен клиенттердің ақпаратты дұрыс бағалауға, талдауға және қолдануға көмектеседі. Бұл ақпараттық қоғамда өмір сүру үшін маңызды дағдылардың бірі.
2. Сыни ойлауды дамыту: Медиасауаттылық сыни ойлауды дамытуға бағытталған. Әлеуметтік педагогтар жастарды фейк жаңалықтарды, манипуляцияларды және ақпараттық манипуляцияларды тануға үйретеді, бұл олардың ақпаратты сауатты түрде қабылдауына мүмкіндік береді.
3. Цифрлық дағдыларды арттыру: Қазіргі заманда цифрлық құралдарды пайдалану — маңызды дағды. Әлеуметтік педагогикада медиасауаттылық жастарға цифрлық құралдарды тиімді пайдалануды, интернетте қауіпсіздік шараларын сақтауды және ақпараттық ресурстарды іздеуді үйретуге бағытталған.
4. Азаматтық жауапкершілік: Медиасауаттылық әлеуметтік педагогикада азаматтық жауапкершілікті арттыруға ықпал етеді. Жастарды қоғамдағы мәселелерге белсенді қатысуға, өз пікірлерін білдіруге және ақпараттық құқықтарын қорғауға үйрету арқылы оларды жауапты азаматтар ретінде тәрбиелеуге мүмкіндік береді.
5. Психологиялық қолдау: Ақпараттық қоғамда адамдардың психологиялық жағдайы да маңызды. Медиасауаттылық әлеуметтік педагогикада адамдардың ақпараттық қысымға төтеп беру қабілетін арттыруға көмектеседі, бұл олардың психологиялық денсаулығын сақтау үшін маңызды.
6. Қоғамдық қатынастарды дамыту: Медиасауаттылық әлеуметтік педагогикада қоғамдық қатынастарды дамытуға ықпал етеді. Әлеуметтік педагогтар жастарды коммуникация дағдыларын дамытуға, пікір алмасуға және топтық жұмысқа үйрету арқылы қоғамдағы әлеуметтік байланыстарды нығайтады.

Әлеуметтік педагогикадағы медиасауаттылықтың рөлі қоғамның ақпараттық сауаттылығын арттыру, жастардың сыни ойлау қабілетін дамыту және азаматтық

жауапкершілікті көтеру арқылы әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл аспектілер қазіргі ақпараттық қоғамда жастардың тиімді әрі жауапты азаматтар болып қалыптасуына ықпал етеді.

Медиасауаттылық әлеуметтік педагогтың қызметін тиімді жүзеге асыруына, студенттермен, ата-аналармен, қоғам мүшелерімен жұмыс барысында ақпаратты дұрыс қабылдауға және оны тиімді пайдалануға көмектеседі. Әлеуметтік педагогтар медиасауаттылықты меңгеру арқылы білім беру мен әлеуметтік қызметтер саласында қолжетімді ақпаратты тиімді пайдалана алады. Олар әртүрлі ақпараттық ресурстарды зерттеп, қажеттіліктеріне сәйкес ақпаратты ұсына алады. Медиасауаттылық сыни ойлауды дамытуға көмектеседі. Бұл жастарды ақпаратты талдауға, оның шындыққа сәйкестігін бағалауға және манипуляцияларға қарсы тұруға үйретеді. Сыни ойлау дағдылары әлеуметтік мәселелерді шешуде де маңызды рөл атқарады. Ақпараттық қоғамда адамдар жиі ақпараттық қысымға ұшырайды. Әлеуметтік педагогтар медиасауаттылықты пайдалана отырып, ақпараттық стрессті жеңуге, психологиялық тұрақтылықты сақтауға және эмоционалдық жағдайларын жақсартуға көмектеседі. Медиасауаттылық әлеуметтік педагогтарға қоғамдағы қоғамдық қатынастарды нығайтуға ықпал етеді. Олар жастарды пікір алмасуға, топтық жұмысқа және қоғамдағы әлеуметтік мәселелерге белсенді қатысуға үйретеді. Медиасауаттылық әлеуметтік педагогтарға түрлі әлеуметтік жобаларды жоспарлау және жүзеге асыру кезінде ақпарат жинауға, талдауға және оны тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Бұл олардың жұмысының нәтижелілігін арттырады.

Әлеуметтік педагогтың жұмысына медиасауаттылықтың ықпалы оның сапалы қызмет көрсетуіне, ақпаратты дұрыс бағалауға, сыни ойлауды дамытуға және қоғамдағы әлеуметтік мәселелерді шешуге бағытталған жұмыстарын тиімді жүзеге асыруына мүмкіндік береді. Медиасауаттылықты дамыту арқылы әлеуметтік педагогтар жастарды жауапты азаматтар ретінде тәрбиелеуде маңызды рөл атқарады. Жастарды медиасауаттылыққа үйрету – қазіргі заманда маңызды міндеттердің бірі. Бұл дағдылар жастардың ақпаратты дұрыс қабылдауға, талдауға және бағалауға көмектеседі. Медиасауаттылықты дамыту үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер төмендегідей:

1. Тақырыптық семинарлар мен практикалық тренингтер
2. Жобалық жұмыстар
3. Дискуссиялар мен пікірталастар; Сұрақ-жауап сессиялары
4. Медиа-ресурстарды пайдалану (Видеолар мен подкасттар; курстар)
5. Ойындар мен интерактивті әдістер
6. Әлеуметтік желілер мен платформалар
7. Кітаптар мен әдебиеттер
8. Ата-аналармен жұмыс

Жастарды медиасауаттылыққа үйрету – көпжақты процесс, ол түрлі әдістер мен тәсілдерді қамтиды. Бұл әдістер жастардың ақпаратты дұрыс қабылдауға, сыни ойлауды дамытуға және қоғамдағы ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге көмектеседі.

Әлеуметтік желілер мен медиаконтенттің жасөспірімдерге психологиялық әсері қазіргі қоғамда маңызды мәселе болып табылады. Жасөспірімдер әлеуметтік желілерді белсенді пайдаланатындықтан, олардың психологиялық жағдайы мен әлеуметтік қатынастарына әсер ететін аспектілерді қарастыру қажет. Алдымен позитивті әсерлері туралы. Әлеуметтік байланыстар: Әлеуметтік желілер жасөспірімдерге достарымен, отбасы мүшелерімен және таныстарымен байланыста болуға мүмкіндік береді. Бұл, әсіресе, физикалық арақашықтықта жүрген жастар үшін маңызды. Ақпарат алмасу: Жасөспірімдер әлеуметтік желілер арқылы білім, жаңалықтар және қызықты контентпен таныса алады. Бұл олардың дүниетанымын кеңейтуге көмектеседі. Жасөспірімдер өз ойларын, сезімдерін және шығармашылықтарын әлеуметтік желілерде жариялау арқылы өзін-өзі білдіру мүмкіндігіне ие болады. Енді негативті әсерлерін де атап өтейік. Кибербуллинг: Әлеуметтік желілерде кибербуллинг жағдайлары жиі кездеседі, бұл жасөспірімдердің психологиялық денсаулығына теріс әсер етуі мүмкін. Кибербуллинг құрбандары депрессия, алаңдаушылық және төмен өзін-esteem сезімдерін сезінуі мүмкін. Тәуелділік: Әлеуметтік желілерге тәуелділік жасөспірімдердің күнделікті өміріне теріс әсер етуі, оқу мен басқа да міндеттерді орындауға кедергі келтіруі мүмкін. Салыстыру синдромы: Жасөспірімдер әлеуметтік желілерде басқалардың өмірін көріп, өздерін салыстыруы мүмкін. Бұл өзіне деген сенімділіктің төмендеуіне, көңіл-күйдің нашарлауына және тіпті депрессияға алып келуі мүмкін. Мазасыздық пен стресс: Әлеуметтік желілердегі ақпараттың көптігі мен жылдамдығы жасөспірімдерде мазасыздық пен стресс тудыруы мүмкін. Олар үнемі жаңалықтарды бақылап, өздерінің әлеуметтік статусын сақтау үшін қысым сезінуі мүмкін. Әлеуметтік желілерде жарияланған контент жасөспірімдердің психологиясына теріс әсер етуі мүмкін. Бұл оларды агрессивті немесе әлеуметтік нормаларға қайшы әрекеттер жасауға итермелеуі ықтимал.

Әлеуметтік желілер мен медиаконтент жасөспірімдердің психологиялық жағдайына екі жақты әсер етеді. Позитивті аспектілерді максималды түрде пайдаланып, негативті әсерлерді азайту үшін ата-аналар, мұғалімдер жастарды медиасауаттылыққа үйретіп, оларға психологиялық қолдау көрсетуі қажет. Жасөспірімдерге әлеуметтік желілердің қауіптері мен артықшылықтарын түсіндіру, оларды ақпаратты сыни тұрғыдан бағалауға үйрету маңызды. Осылайша медиасауаттылық қоғамның ақпараттық мәдениетін дамытуда және жастарды ақпараттық ортада қауіпсіз өмір сүруге үйретуде маңызды рөл атқарады.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.